

Intentieovereenkomst samenwerking Lopster Energie Coöperatie en gemeente Eemsdelta m.b.t. het warmtenet Loppersum

Partijen

1. De **Lopster Energie Coöperatie U.A.**, verder te noemen "**LOPEC**", vertegenwoordigd door Tjitse Mollema, voorzitter

en

2. De **gemeente Eemsdelta**, verder te noemen "**gemeente**", vertegenwoordigd door Meindert Joostens, wethouder

overwegende dat

1. op 1 juni 2022 een gesprek heeft plaatsgevonden tussen LOPEC en de gemeente (vertegenwoordigd door de wethouders Meindert Joostens en Hans Ronde) over de bijlagen 1 en 2 van deze overeenkomst;
2. de betrokken wethouders toen hebben aangegeven de samenwerking tussen LOPEC en de gemeente verder te willen verkennen;
3. de gemeenteraad van Eemsdelta op 29 juni 2022 heeft besloten de benodigde middelen beschikbaar te stellen voor een warmtenet in Loppersum;
4. partijen opereren vanuit de gezamenlijke doelstelling om aardgasvrije oplossingen te realiseren voor de gebouwde omgeving in de gemeente Eemsdelta;
5. partijen het van groot belang vinden dat er bij de energietransitie sprake is van duidelijke en aantoonbare inwonerparticipatie;
6. dit naar de overtuiging van partijen bijdraagt aan de snelheid, draagvlak en haalbaarheid voor de energietransitie;
7. gemeente van plan is een besloten vennootschap op te richten die het warmtenet gaat exploiteren, verder te noemen "warmtebedrijf";
8. partijen afspraken willen vastleggen over de samenwerking m.b.t. het realiseren en exploiteren van een warmtenet in Loppersum;

komen het volgende overeen:

1. Doelstelling en uitgangspunten

1. Het doel van de samenwerking is dat partijen, vanuit de rollen die ze nu al hebben in de Lopster samenleving, zich inzetten met kennis, ervaring en relaties ten behoeve van de realisatie en exploitatie van een warmtenet in Loppersum, inclusief het aansluiten van woningen en gebouwen (verder te noemen: gebouwen) in samenspraak met bewoners en eigenaren (verder te noemen: gebruikers) en zoveel mogelijk deze gebouwen te verduurzamen.
2. Het warmtenet wordt in eerste instantie aangelegd in de buurt van de Molenweg, Schoolstraat en Badweg in Loppersum.
3. Deze opgave is complex, zowel economisch, technisch als communicatief. Partijen hechten grote waarde aan een gedegen participatietraject en de vertegenwoordiging van

gebruikersbelangen. Deze belangen worden vertegenwoordigd door LOPEC. LOPEC verplicht zich daarbij naar vermogen dit traject mede vorm te geven.

2. Rol LOPEC

De rol van LOPEC bestaat op het moment van tekenen van deze overeenkomst uit:

1. Deelname in de projectgroep en advisering over participatie van gebruikers van de aan te sluiten gebouwen.
2. Deelname bij keukentafelgesprekken en terugkoppeling van de resultaten van deze gesprekken naar de projectgroep om het plan als geheel verder te ontwikkelen en te verbeteren.
3. Onderzoek naar een dorpsmolen die duurzame elektriciteit kan leveren aan het warmtenet.
4. Onderzoek naar zonnepanelen (bestaand of nieuw te plaatsen) in de buurt van de warmtecentrale, die duurzame elektriciteit kunnen leveren aan het warmtenet.
5. Het organiseren van het gebruikersbelang maakt dat deelnemers aan het warmtenet niet alleen individuele klant zijn. Door het coöperatief te organiseren zijn deze deelnemers ook lid van de coöperatie en worden hun belangen behartigd als een collectief van (toekomstige) warmteafnemers.

Deze rol kan zich als volgt verder ontwikkelen:

6. Organiseren van gebruikersbijeenkomsten om in de eerste plaats de deelnemers aan het warmtenet betrokken en medeverantwoordelijk te maken voor hun warmtevoorziening. Daarnaast dienen dergelijke bijeenkomsten een breder doel, bijvoorbeeld kennisuitwisseling over energiebesparing.
7. Leveren van een projectleider "achter de voordeur", die individuele deelnemers bijstaat in de aansluiting van hun woning.
8. Bewaking van de kwaliteit van de dienstverlening, klantcontacten, toezien op tarieven e.d.
9. Het produceren en/of leveren van warmte, voor zover dit past binnen het aanbestedingsbeleid van de gemeente.

De rol van LOPEC kan in één of meer van de volgende vormen worden ingevuld (niet limitatief):

1. Als rechtspersoon die een (informele) vereniging van warmteafnemers faciliteert en adviseert.
2. Als dienstverlener aan het warmtebedrijf, bijvoorbeeld door energie te leveren.
3. Als rechtspersoon die één of meer toezichthouders kan benoemen (bijvoorbeeld leden van de Raad van Commissarissen van het warmtebedrijf).
4. Als (mede)aandeelhouder van de rechtspersoon die het warmtenet gaat exploiteren (warmtebedrijf).

De rol van LOPEC kan zich niet zodanig ontwikkelen dat er enig risico van belangenverstrengeling ontstaat. Partijen houden rekening met dit risico in de invulling van de rol van LOPEC.

3. Rol gemeente

De rol van gemeente bestaat op het moment van tekenen van deze overeenkomst uit

1. Trekker van de Proeftuin Aardgasvrije Wijken "warmtenet Loppersum", mede vanuit de verantwoordelijkheid in de warmtetransitie.
2. Potentiële afnemer van de warmte bij de gemeentewerf en het gemeentehuis te Loppersum.
3. Vergunningverlening m.b.t. de warmtecentrale en ondergrondse infrastructuur.
4. Eigenaar van de publieke ruimte, de gemeentewerf en het gemeentehuis te Loppersum, de laatste twee als potentiële locatie voor zonnepanelen voor elektriciteit en/of warmte;
5. Aanbestedende dienst.

Deze rol kan zich als volgt verder ontwikkelen:

6. (mede)aandeelhouder van de rechtspersoon die het warmtenet gaat exploiteren (warmtebedrijf).

4. Fasering

Bij de realisatie van het warmtenet worden de volgende fasen onderscheiden:

1. Voorbereiding
2. Realisatie
3. Exploitatie

We bevinden ons momenteel in fase 1. In september 2022 start volgens planning fase 2 met de aanleg van het warmtenet in de Schoolstraat en de Badweg. Fase 3 start volgens de huidige planning in 2024.

Wat betreft de rol van LOPEC kan gekozen worden voor een "ingroeimodel" op vijf onderdelen. De volgorde is een veronderstelde groei in de mate van professionaliteit passend bij de rollen (1) vereniging van warmteafnemers en (2) dienstverlener.

Indien LOPEC de rollen (3) toezichthouder of (4) medeaandeelhouder zou vervullen, dan is het logischer om keuzes te maken op onderdelen en niet persé een ingroeimodel.

De vijf onderdelen van het ingroeimodel zijn:

1. Advies en participatie: gebruikersbelang, keukentafelgesprekken, ontzorgen gebruikers, gebouwmaatregelen en decentrale opwekking van elektriciteit;
2. Levering: contracthouder, levering warmte, klantenservice;
3. Produceren: decentrale opwekking en/of opslag van warmte en/of elektriciteit, warmtecentrale en/of warmtebronnen, directe inkoop;
4. Beheren: economisch eigenaar van het distributienet en/of de warmtecentrale, exploitant en/of beheerder van het distributienet en eigenaar en/of beheerder achter de voordeur (o.a. afleverset);
5. Eigenaar: juridisch eigenaar van het distributienet en/of warmtecentrale, inclusief eventuele uitbreidingen.

Voor deze ontwikkeling op onderdelen zal bij een verdere uitwerking naar bijvoorbeeld een samenwerkingsovereenkomst een separaat document worden opgesteld waarin partijen helder maken welke rolverdeling en welke voorwaarden van toepassing zijn.

5. Slot

Deze intentieovereenkomst is niet juridisch bindend en kan door beide partijen met redenen omkleed worden opgezegd met een opzegtermijn van 3 maanden.

De investeringen die zijn gedaan in het kader van deze intentieovereenkomst zijn voor rekening en risico van de betreffende partij. Opzegging op welke gronde dan ook vormt geen aanleiding tot enig recht op een (schade)vergoeding voor kosten gemaakt in het kader van deze overeenkomst.

Beide partijen zijn geïnteresseerd in een samenwerkingsovereenkomst en zullen na het ondertekenen van deze intentieovereenkomst onderhandelen over een juridisch bindende samenwerkingsovereenkomst, die met ingang van fase 3 van kracht zou kunnen worden.

Deze intentieovereenkomst treedt in werking op de datum van ondertekening door partijen en eindigt van rechtswege zonder dat hier opzegging voor nodig is op de datum dat:

- er een juridisch bindende samenwerkingsovereenkomst afgesloten wordt ten behoeve van de doelstellingen geformuleerd in deze intentieovereenkomst, of;
- het college van B&W van de gemeente Eemsdelta besluit af te zien van een samenwerking met LOPEC ten behoeve van de doelstellingen geformuleerd in deze intentieovereenkomst, of;
- er voor 1 januari 2024 tussen beide partijen geen juridisch bindende samenwerkingsovereenkomst ten behoeve van de doelstellingen geformuleerd in deze intentieovereenkomst is afgesloten.

Aldus overeengekomen op 15 september 2022 in Loppersum,

Namens LOPEC:

Tjitse Mollema,
Voorzitter

Namens gemeente Eemsdelta:

Meindert Joostens,
wethouder

Bijlagen:

1. Samenwerking gemeente, LOPEC en bewoners bij ontwerp, aanleg en exploitatie warmtenet Loppersum Noord (23-5-2022)
2. Een dorpsmolen in Loppersum: participatieplan (22-5-2022)

**Samenwerking gemeente,
Lopec en bewoners bij ontwerp,
aanleg en exploitatie
warmtenet Loppersum Noord**

Inhoudsopgave

Ter inleiding	3
Huidige situatie	3
Warmtebron	3
Het leidingnet	4
In de woning	4
Samenwerking gemeente, Lopec en bewoners (tot nu toe)	4
Samenwerking gemeente, Lopec en bewoners	5
Belang bewonersinitiatief	5
Rol Lopec in ontwerp en exploitatie	5
Rol in ontwerpfase	5
Rol in exploitatiefase	6
Tot slot	7

1. Ter inleiding

De voormalige gemeente Loppersum heeft een bijdrage ontvangen vanuit het 'Programma Aardgasvrije Wijken' om een deel van het dorp Loppersum te gaan voorzien van een warmtenet. Er zijn in ieder geval drie belangrijke aanleidingen om te starten met de aanleg van het warmtenet:

- de schade die aardgaswinning in Groningen toebrengt
- wereldwijde klimaatverandering
- inmiddels ook de kosten en afhankelijkheid aardgas (geopolitiek)

Daarnaast:

- het besluit dat vanaf 2025 in Groningen geen gas meer wordt gewonnen
- het regeringsbesluit dat Nederland aardgasvrij moet zijn in 2050

Bij een eerste rondgang door een deel van het dorp tussen Molenweg en spoorlijn, bleken eigenaren van particuliere woningen vanaf het begin zeer welwillend tegenover een warmtenet te staan. Intussen is er veel gebeurd, zowel achter de schermen als daarvoor. De ontwerpfase is gestart in 2019. De aanleg van het warmtenet kan in oktober 2022 beginnen, in combinatie met andere werkzaamheden in de Schoolstraat. In dit document geeft Lopec aan wat de rol van bewoners en de energiecoöperatie Lopec de komende periode kan zijn in het definitieve ontwerp, het maken van een aanbod en de exploitatie.

2. Huidige situatie

Gemeenten hebben de opdracht gekregen dorpen en wijken aardgasvrij te maken. Bij nieuwbouw is dat gemakkelijker dan bij al die vooroorlogse en monumentale gebouwen waaraan ons gebied zo rijk is. Bovendien weerhoudt het trage verloop van de versterkingsoperatie veel mensen tegen te investeren in energiebesparende maatregelen. Daar staat tegenover dat de drastisch stijgende energieprijzen weer een handje helpen bij het doen van duurzame en rendabele investeringen.

2.1. Warmtebron

Bij een warmtenet hoort de keuze voor een warmtebron. In het ontwerp wordt het ketelhuis voor Warmtenet Loppersum Noord gebouwd op de gemeentewerf aan de Industrieweg. Dit ketelhuis wordt vooralsnog gevoed met ingekochte groene stroom. Onderzocht wordt of een eigen dorpsmolen tot de mogelijkheden behoort om de benodigde energie op te wekken. Deze molen zou met een overcapaciteit een extra bijdrage aan de energietransitie kunnen leveren. Voor wat mogelijke warmtenetten in Loppersum betreft, hebben wij onderzoek laten doen naar de mogelijkheden voor het winnen van warmte uit oppervlaktewater en naar andere energiebronnen voor warmtelevering. Immers: onze

energiebehoefte wordt voor het overgrote merendeel gevormd door de behoefte aan warmte voor water en verwarming.

2.2. Het leidingnet

Het leidingennetwerk van het warmtenet (hoge temperatuur) loopt vanaf het ketelhuis via het gebouw Waardevol Leven en de Schoolstraat naar de Molenweg. Vanaf de hoofdleiding worden woningen van deelnemers aangesloten.

2.3. In de woning

In de woning vindt de verdeling van het warme water via een warmteafleverset plaats die warmte overdraagt aan de water- en cv-leidingen in huis. Wie nu nog op gas kookt, zal moeten overschakelen op elektrisch- of inductiekoken. De meeste woningen van beoogde deelnemers zijn nog niet versterkt. Dit vormt voor de aanleg en aansluiting van het warmtenet technisch gezien geen beletsel. De aansluiting van de woningen wordt afgestemd op de huidige warmtebehoefte en zal na de versterking dus automatisch voldoende warmte leveren voor de dan gereduceerde warmtevraag. Voor de ondersteuning bij de aanpassingen in de woning liggen mogelijkheden voor een projectleider Achter de Voordeur van Lopec.

2.4. Samenwerking gemeente, Lopec en bewoners (tot nu toe)

Vanaf het begin van de gedachtevorming over een warmtenet, heeft de gemeente nauwe samenwerking gezocht met Lopec. Regelmatig hebben wij gezamenlijk en afzonderlijk in nieuwsbrieven, dorpsvergaderingen en door middel van enquêtes bewoners geïnformeerd en geraadpleegd over de verdere opzet en uitwerking van de plannen.

Energiecoöperatie Lopec is al bijna 5 jaar actief in Loppersum en heeft een achterban van ruim honderd leden. Lopec heeft ervaring in het samen met bewoners opzetten van energieprojecten en weet wat er voor nodig is om als bewoners regie over eigen energie te krijgen. Lopec organiseert mensen in het dorp en versterkt de zeggenschap van bewoners. Zo groeit de achterban en het draagvlak voor de energietransitie in Loppersum. Lopec werkt samen met andere coöperaties in Groningen en kan daardoor putten uit een bron van kennis en ervaring.

Lopec staat voor: van onderop en, op z'n Gronings: wie doun't zulf! Ons ideële doel van een zo laag mogelijke footprint en terugdringen van het gebruik van fossiele brandstoffen, willen we bereiken door de opbrengsten van onze inspanningen ten goede te laten komen aan ons werkgebied. Onze organisatie bestaat uit vrijwilligers. Wij huren uitsluitend deskundigheid in om ons te adviseren op terreinen die onze competentie overstijgen. Maar we houden 't heft in eigen dorps handen, zonder winstoogmerk.

Ook voor warmtenet 'Loppersum Noord' heeft Lopec al diverse bijeenkomsten georganiseerd en onderzoeken verricht om te peilen wat de inwoners vinden van verschillende energie-/warmtebronnen. Uit alle onderzoeken blijkt dat nagenoeg iedereen de noodzaak ziet van de energietransitie en bijdragen wil leveren aan het tegengaan van de klimaatverandering.

3. Samenwerking gemeente, Lopec en bewoners

3.1. Belang bewonersinitiatief

Onderzoek heeft aangetoond dat projecten waarbij bewonersinitiatieven betrokken zijn meer kansrijk zijn. Bewonersinitiatieven:

- zorgen voor draagvlak door het mobiliseren van positieve energie in de wijk;
- dragen bij aan betere oplossingen en verhogen de deelname van bewoners aan een warmtenet;
- geven de individuele bewoners een stem in het collectieve belang;
- organiseren het omgevingsbelang in onze gemeente (conform de nieuwe omgevingswet);
- zorgen voor realisatiekracht, verder dan een gemeentelijk beleidsplan (door sociaal te organiseren en/of te ondernemen).

3.2. Rol Lopec in ontwerp en exploitatie

Uitgangspunt voor ons is dat de belangen van dorp en deelnemers voorop staan in de ontwikkeling van het warmtenet. Lopec maakt in haar rol een onderscheid tussen de ontwerpfase en de exploitatiefase. Lopec ziet haar kracht in het organiseren van het bewonersbelang en de meerwaarde van een sterk bewonersinitiatief. Door invloed te hebben op de te maken keuzes, neemt het draagvlak voor het warmtenet toe. Lopec en bewoners nemen mede-verantwoordelijkheid voor het succes en de kwaliteit van de ontwerpfase. Hiermee bouwt het collectief van bewoners zeggenschap in het project en krijgt ze meer zekerheden. Dit is noodzakelijk en draagt bij aan verdere besluitvorming over de rol van het bewonerscollectief en Lopec in de exploitatiefase.

3.2.1. Rol in ontwerpfase

Lopec wil optreden als belangenbehartiger van bewoners. Daarmee vertegenwoordigt Lopec het bewonerscollectief richting de gemeente, als de bewoners dat wensen.

Om een en ander te realiseren wil Lopec het volgende gaan doen:

- organisatie van de gesprekken met bewoners samen met gemeente;
- organiseren van een bewonersgroep warmtenet / informele vereniging;
- het organiseren van regelmatige bijeenkomsten samen met gemeente;
- inbreng van inwoners verzekeren in het definitieve ontwerp en uitvoeringsplan, bijvoorbeeld bij de realisatie van energiebron en energieopslag;

- Inbreng van bewoners verzekeren in de contractvorming en -voorwaarden, binnen de randvoorwaarden van de business case;
- het aanstellen van een projectleider Achter de Voordeur, die individuele deelnemers bijstaat in de aansluiting van hun woning;
- in samenspraak met deelnemers en gemeente vormgeven van toekomstige rol in de exploitatie van het warmtenet (van consumentengroep tot eigenaar).

We nodigen deelnemers uit om tegen een eenmalige contributie van € 15,- lid te worden van Lopec. Daarmee steunen bewoners Lopec en zijn ze ook een formeel onderdeel van een energielcollectief. Ze beschikken vanaf dat moment over maximale inspraak in alle projecten van Lopec.

3.2.2. Rol in exploitatiefase

De gemeente heeft aangegeven een aparte BV op te richten voor eigendom en exploitatie van het warmtenet. Of daarin netwerk en levering worden gescheiden is nog punt van discussie. De leidingnetten worden publiek. De rol van Lopec staat nog niet vast. Wat wel vaststaat is dat 'het dorp' en zeker alle deelnemers, zeggenschap zullen krijgen. Daarmee krijgen ze een rol in het 'besturen' van de organisatie die het warmtenet gaat exploiteren. De nieuwe warmtewet (bron VNG, gemeente Groningen) gaat daarvoor waarschijnlijk een beperkt aantal mogelijkheden aangeven. Het warmtebedrijf dient een integraal warmtebedrijf te zijn waarin bronnen en levering in een hand zijn. Dit warmtebedrijf kan een combinatie van publiek, coöperatief en/of commercieel zijn. Lopec staat voor enkele modellen open:

- Volledig eigendom gemeente (netwerk en warmtebedrijf)
 - zeggenschap bewoners moet dan apart georganiseerd
- Combinatie gemeente (netwerk) en andere partij (warmtebedrijf)
 - gemeente - Lopec
 - gemeente - Lopec - externe partij
 - gemeente - externe partij (zeggenschap bewoners apart organiseren)

De gemeente streeft ernaar de belangen van de deelnemers zoveel mogelijk te waarborgen. Tegelijkertijd zitten niet alle deelnemers te wachten op deelname in de organisatie. Lopec zou deze rol kunnen vervullen als vertegenwoordiger van dit bewonerscollectief. Voor verdergaande verantwoordelijkheid hebben we onderstaande basisvoorwaarden gedefinieerd:

- Commerciële belangen moeten buiten de deur worden gehouden;
- De optimale betrokkenheid en invloed van de deelnemers bij de exploitatie moet goed vastgelegd zijn.

Verder stelt de ACM minimale voorwaarden aan een warmteleverancier, bijvoorbeeld over leveringszekerheid en tarieven. De rolverdeling van de gemeente, eventueel in samenwerking met Lopec in een warmtelevering bedrijf heeft nadere uitwerking nodig.

Vooralsnog sluiten we een rol in de exploitatie niet uit. In de ontwerpfase zullen we hier verdere uitwerking aan moeten geven. Gaandeweg dit proces zullen bewoners, Lopec en gemeenten hier een beter beeld van krijgen.

4. Tot slot

Het warmtenet wordt aangelegd. Zoveel is zeker. De gemeente streeft naar optimale deelname en inbreng van gebruikers en bewoners in de exploitatie van het warmtenet en de opwek van energie. Lopec kan vanuit opgebouwde deskundigheid, kennis en know how in beide een stimulerende, organisatorische, vertegenwoordigende en verantwoordelijke rol vervullen om de inbreng van alle betrokkenen zoveel mogelijk te waarborgen.

EEN DORPSMOLEN IN LOPPERSUM: PARTICIPATIEPLAN

Vooraf

De Lopster Energie Coöperatie (LOPEC) bestaat sinds 2016 en is een initiatief van bewoners uit het dorp Loppersum. Inmiddels wordt ook samengewerkt met leden in de dorpen Wirdum, Garrelswier en Eenum.

LOPEC heeft in de loop der jaren (naast andere activiteiten) drie opwekprojecten gerealiseerd: twee zonnedaken en een EAZ-molen. Tegelijkertijd wordt serieus nagedacht over een substantieel krachtiger windmolen dan die van EAZ, met een as-hoogte van ongeveer 60 m. Enerzijds bedoeld als mogelijke energiebron voor een te ontwikkelen warmtenet in het dorp Loppersum, anderzijds om grotere stappen te zetten in de energietransitie. Het idee erachter is dat we als individu en gemeenschap onze verantwoordelijkheid moeten nemen nu we (steeds meer) elektrisch energie gaan gebruiken. Een eigen dorpsmolen: van ons, voor ons. Met de lusten én de lasten die daar bij horen.

Waarom een dorpsmolen?

LOPEC baseert zich, uitgaande van haar statutaire doelstelling en haar visie, op de volgende uitgangspunten:

- Ook Loppersum draagt bij aan de energietransitie en aan het beperken van het gebruik van fossiele brandstoffen. Om de klimaatverandering te keren.
- Met een dorpsmolen van substantiële hoogte zet LOPEC daartoe een stap.
- De gemeenschap draagt de lusten en de lasten. Lasten omdat een windmolen zichtbaar is in het landschap en voor de directe omgeving overlast genereert (geluid en slagschaduw). Lusten omdat de opbrengst ten goede komt van de gemeenschap. Daarbij geldt: degenen die de meeste last ondervinden, moeten ook het meest gecompenseerd worden.
- Communicatie, informatie, invloed en transparantie zijn van het grootste belang. Onvoldoende draagvlak betekent: geen grotere windmolen.
- Wind en zon zijn voor het netwerk een ideale energiemix. Met zonneparken zijn de pieken op het net heel eenzijdig en ontstaat een onbalans. Wind kan voor meer balans zorgen.

Gedachtevorming over een dorpsmolen

Een best wel hoge windmolen realiseren, is niet zomaar iets. Stapje voor stapje is het bestuur van LOPEC bezig met de verkenning. Daarbij heeft het niet alleen de leden van LOPEC steeds betrokken, maar ook het dorp in het geheel. Verder is gepeild hoe de gemeente en de provincie denken over een dorpsmolen. Duidelijk is dat zo'n molen in geen enkel bestemmingsplan past. Maar wat niet past kan nog komen.

Wat hebben we tot nu toe gedaan?

- In de ledenvergadering van 22 maart 2018 heeft Michiel Mulder (destijds werkzaam bij de Natuur en Milieufederatie Groningen) uitgebreid verteld over een dorpsmolen onder het motto 'alles in eigen hand'. Zijn boodschap was: laat zien dat het moet en bepaal zelf, als dorp, de voorwaarden en de locatie.

- Er is een enquête (waarbij een grote steekproef is gemaakt) uitgezet in het dorp en in het buitengebied waar mogelijk zicht zou kunnen zijn op een dorpsmolen. Een meerderheid van de geënquêteerden vindt dat fossiele brandstoffen bijdragen aan de klimaatverandering. De meningen zijn verdeeld over een eigen dorpsmolen. Als die er komt, zo vindt de meerderheid, dan moeten de revenuen op de eerste plaats ten goede komen aan de mensen die er het meeste last van hebben en op de tweede plaats het dorp zelf.
- Het hele dorp is uitgenodigd om zich aan te melden voor een bezoek aan het Friese dorp Reduzum, dat al jaren geleden een dorpsmolen heeft gerealiseerd. Ongeveer twintig bewoners gaven gehoor aan die uitnodiging.
- LOPEC heeft onderzoek gedaan naar de 'voetafdruk' van een windmolen.
- LOPEC heeft een eerste 'ruimtelijke toets' laten uitvoeren naar technisch/wettelijke belemmeringen.
- LOPEC heeft een ruimtelijke analyse laten uitvoeren naar aanleiding van de uitkomsten van deze toets: wat zijn vanuit deze belemmeringen de beste locaties voor een windmolen.
- Op 12 oktober 2021 is een dorpsbijeenkomst georganiseerd onder leiding van een onafhankelijke voorzitter. Er waren ongeveer 40 mensen aanwezig. Voorstanders en tegenstanders kregen ruim de gelegenheid hun mening te geven.

Waarom een participatieplan?

Zoals hiervoor genoemd heeft LOPEC al een aantal stappen gezet. Maar steeds met de gedachte in het hoofd: het kan alleen doorgaan als er sprake is van voldoende draagvlak. Participatie kan daaraan bijdragen. Participatie is een continu proces dat met de hiervoor genoemde stappen feitelijk al in gang is gezet. Maar er moet nog veel meer gebeuren. Om die reden heeft LOPEC de volgende te zetten stappen vastgelegd in dit document: het participatieplan.

Wat is participatie?

Het Klimaatakkoord beschrijft bewonersparticipatie als een van de kritische succesfactoren voor de Nederlandse energietransitie. Daarbij worden drie aspecten onderkend:

- 1 *Planparticipatie.* De gemeente stelt in samenspraak met bewoners de kaders vast in het kader van de Regionale Energie Strategie. En dit geldt natuurlijk evengoed voor lokaal beleid (zoals Ruimte voor Energie) en ruimtelijke ordening.
- 2 *Procesparticipatie.* Dit is het proces waarbij omwonenden/bewoners kunnen meedenken over de plannen, het ontwerp, de inrichting en het beheer en onderhoud van een installatie voor duurzame energieproductie. Via permanente informatieverstrekking (website, social media, nieuwsbrieven), actieve voorlichting, bewonersbijeenkomsten, keukentafelgesprekken en speciaal ingerichte werkgroepen worden de bewoners betrokken bij het ontwikkelen van de diverse plannen.
- 3 *Financiële participatie.* Dit is het mee-investeren in en/of het voordeel ervaren van de opbrengsten.

Planparticipatie

De gemeente heeft in bijeenkomsten met inwoners van Eemsdelta nagedacht over wat het opwekken van duurzame energie betekent voor het landschap in onze gemeente. Deze gesprekken hebben geresulteerd in de volgende uitgangspunten (zie <https://www.eemsdelta.nl/ruimte-voor-energie>): de opgave wordt niet afgewenteld naar andere gemeenten en wordt ook niet uitgesteld. Er moeten nu al stappen worden gezet. De ruimtelijke gevolgen van het opwekken van duurzame energie worden waar mogelijk beperkt gehouden. De verduurzamingsopgave wordt met en voor de inwoners gerealiseerd. Plannen op het gebied van wind- en zonne-energie kunnen met behulp van deze uitgangspunten worden beoordeeld.

Procesparticipatie: dorpsmolen moet dorpsmolen zijn

Het plaatsen van een windturbine is nooit eenvoudig. Er is altijd wel iemand tegen de komst van een windturbine en de argumenten voor en tegen zijn meestal invoelbaar. Zoals op de dorpsavond een tegenstander zei: het is landschapsverruwing en bovendien in mijn achtertuin. Willen we dit onze kinderen nalaten? Terwijl een ander vindt: ik zou juist trots en blij zijn als er een dorpsmolen van ons zou staan en dat ik dat mijn kind zou nalaten. Iedereen heeft zijn eigen belangen en die kunnen tegenstrijdig zijn. Niemand staat te juichen. Maar we kunnen wel proberen om het draagvlak zo groot mogelijk te maken. En draagvlak ontstaat eerder als wij zelf de eigenaar zijn van de dorpsmolen. Geen Vattenfall, geen Essent, geen Zwitserse investeerder.

Om de dorpsmolen ook echt een dorpsmolen te laten zijn, is het van belang dat de lokale gemeenschap in voldoende mate:

- de doelstelling en visie van LOPEC onderschrijft of accepteert;
- erachter staat dat een dorpsmolen bijdraagt aan het bereiken van de doelstelling;
- vaststelt wat de beste locatie van een dorpsmolen is;
- vaststelt hoe de beoogde dorpsmolen zorgvuldig ingepast wordt;
- vaststelt hoe lasten en lusten eerlijk verdeeld worden;
- vaststelt hoe het lokaal eigenaarschap tot stand komt en welke wijze(n) van financiële participatie de voorkeur verdient (verdienen).

Stappen in de procesparticipatie

1. De eerste stap is het publiceren en bekendmaken van het participatieplan, compleet met een planning van de stappen.
2. Vooronderzoek naar mogelijk geschikte locaties voor een dorpsmolen. Doel: vooraf weten wat mogelijke locaties zijn op basis van (afstands)criteria. De resultaten van de onderzoeken worden (op de website en in nieuwsbrieven) gepubliceerd.
3. Voeren van verkennende keukentafelgesprekken met direct betrokkenen bij mogelijk geschikte locaties. Doel: informatie delen, verkennen van kansen en knelpunten, verkennen van mogelijkheid om eventuele effecten te voorkomen en te beperken of extra te laten delen in de opbrengst enzovoort. De gesprekken worden gestructureerd gevoerd en de resultaten worden vastgelegd.

4. Organiseren van een tweede en volgende dorpsavonden. Doel: inzichtelijk maken hoeveel energie het dorp verbruikt en hoeveel het dorp nodig heeft aan energiebronnen om zo veel mogelijk zelfvoorzienend te zijn. Met elkaar de mogelijke locaties verkennen en beoordelen op plus- en minpunten. Ideeën en suggesties inventariseren.
5. Meenemen van bevindingen in gesprekken met het bevoegd gezag, met name gemeente en provincie.

Financiële participatie

- Voor de realisatie van de molen is het nodig een businesscase op te stellen; te onderzoeken wat de mogelijke kosten en opbrengsten zijn.
- In gesprekken met het dorp en de omgeving bepalen wie direct omwonende is (bijvoorbeeld een omwonende die binnen een straal van 10x de tiphoogte van een windturbine woont, volgens definitie van Raad van State). Vaststellen wat een passend opbrengstdeel is voor direct omwonenden, misschien werken met meerdere 'schillen' van hinder/overlast.
- In de loop van de ontwikkeling van de dorpsmolen moet ook verkend worden hoe de molen wordt gefinancierd (uit eigen middelen van de coöperatie, inleg van leden, externe fondsen/leningen, crowdfunding enzovoort) en hoe de risico's worden verdeeld.
- Eveneens dient vanuit de coöperatieve doelstellingen te worden bepaald hoe wordt omgegaan met de opbrengsten. Een deel van de opbrengsten zal nodig zijn voor het aflossen van leningen en het betalen van rente. Een ander deel kan vervallen aan een lokaal fonds of andere lokale doelen, bijvoorbeeld ter bestrijding van energiearmoede en/of ter verfraaiing van het dorp. Een derde deel kan vervallen aan de coöperatie, waarmee ze toekomstige projecten kan ontwikkelen, om uiteindelijk de impact op de energietransitie te vergroten, met zeggenschap en regie over de éigen lusten en lasten.

Tot slot

Uiteindelijk komt het erop neer dat LOPEC een transparant en eerlijk proces wil doorlopen. Een eigen dorpsmolen kan alleen worden ontwikkeld met draagvlak van het dorp en de omgeving, én met draagvlak van de overheid, vooral gemeente en provincie.

Het doel is om zelf de regie te houden op lasten en lusten. We maken daarbij bewust geen financiële 'verdelingen' vooraf. Dat moet blijken uit het gezamenlijke gesprek met alle betrokken partijen én uit de feiten die tevoorschijn komen tijdens de ontwikkeling. Liever met procesparticipatie samen toewerken naar een haalbaar plan met passende financiële participatie, dan vooraf verwachtingen wekken die moeten worden bijgesteld.

Bijlagen

Enquête

Verslag van de ALV van 22 maart 2018

Verslag van de dorpsbijeenkomst van 12 oktober 2021